

סוגיות בדף היומי

ערכין טו. "נמצא האומר בפיו חמור מן העושה מעשה, שכן מצינו שלא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע..."

נראה שגם המקבל לשון הרע חמור כל כך, שהרי דור המדבר לא אמרו לשון הרע אלא המרגלים לבדם, ונענשו כל הדור ההוא לא אמרו לשון הרע אלא המרגלים לבדם, ונענשו כל הדור ההוא

ערכין טו: "ואמר ריש לקיש כל המספר לשוה"ר מגביר עוונות עד לשמים"

המהרש"א מסביר שתו בשמים פיהם, הכוונה כמו שלמדנו קודם שהמספר לשוה"ר כאילו כופר בעיקר שאומר מי אדון לנו, ובדיבור לשוה"ר הם שתו פיהם ביושב בשמים שזה הקב"ה, וכפי שמפרש ששתו בשמים היינו שמדברים על מי שבשמים, וכן הוא מפרש את סימו של הפסוק, ולשונם תהלך בארץ, שמדברים לשוה"ר על שוכני ארץ, על שוכני עפר. וכידוע חומר החטא של

ערכין ט"ו: "ואמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ישור הנוח כלל כחש ואין יתרון לבעל הלשון" (קהלת י')

הגמ' דורשת על פסוק זה ש"לעתידי לבוא מתקבצות כל החיות ובאות אצל הנחש ואומרות ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך (הרי אתה אוכל חול ומה יצא לך מהריגתו) אומר להם וכי מה יתרון לבעל הלשון. טוען הנחש הרי גם המספר לשוה"ר לא נהנה.

נשאלת השאלה והרי המדבר לשוה"ר כן נהנה לספר לשוה"ר, ומהי תשובת הנחש.

ביאור הדברים ע"פ חז"ל (בספרי פרשת עקב) "כשם ששכר תלמוד תורה גדול מכל המצוות, כך עונש המבטלה גדול מכל העבירות". אומר הגר"א בפירושו על משלי: היסוד של מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, כאשר אדם עושה מצוה מקבל תגבורת וסיוע מלמעלה להמשיך ולעשות עוד מצוה, וכנגד

נמצא שהנחש צדק בהחלט, באומרו "ומה יתרון לבעל הלשון", בעיקרון לא רק שאין הנאה לדבר לשוה"ר אלא שבאופן טבעי היה צריך לשוה"ר לגרום סלידה ומיאוס בתכלית המיאוס, אלא שהנחש לא יודע שהמדבר לשוה"ר הוא מכוחות הטומאה. (הערוך)

למה כתיב ופעמוני זהב בתוכם; וכן ויתנו את הפעמונים בתוך הרימונים, והלא כשם שהפעמונים בתוך (בין) הרימונים כך היו הרימונים בתוך הפעמונים; ולמה לא נאמר 'ורימוני זהב בתוכם'? - לרמז שאין כדאי לאדם לדבר הרבה אפילו בשבחו של חברו אלא דיבור אחד בין שתי שתיקות, ולא שתיקה אחת בין שני דיבורים. ולכן נתן הקב"ה פה אחד ועיניים שתיים - ללמד שחצי ממה שהוא רואה בעיניו יגיד בפיו.

ערכין ט"ז. "מעיל מכפר על לשון הרע" - רמז במה שכתוב

בו: "שפה יהיה לפיו" - שאם חטא אדם בלשון הרע יעשה שפה לפיו, יעשה תשובה וימנע מלשון הרע ויתכפר לו. **פעמוני זהב ורימוני פעמוני זהב ורימוני** - למה מצורפים הפעמונים אל הרימונים, שכל פעמון נתון בין שני רימונים? - לפי שפעמוני זהב רומז על דיבור טהור ודיבור של שבח, ורימוני הוא משל על הריקנים שבישראל, שגם הם מלאים מצוות כרימוני, ובאה המצוה שאפילו בריקנים שבישראל אין לדבר אלא בשבחם.

ערכין ט"ו: "מאי דכתיב מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה"

רק שומר אחד - השפתיים, על שומר אחד אינני רוצה לסמוך, ולכן יותר איני רוצה לדבר לציבור שלא אכשל ח"ו בלשוני... **בספר שיחות החפץ חיים [עמ' קכ"א] כותב, פעם אחת היתה דלת המסדרון פתוחה ונכנסה הפרה והפכה שם תיבה עם תפ"א וגרמה נזקים. הרבנית צעקה על הפרה גרשה אותה וסגרה את הדלת, אמר הח"ח לרבנית כשיודעים שפרה נמצאת צריכים לסגור את הדלת או להשגיח, אח"כ אמר ביהדות הדבר גם כן כך, היצר הרע רוצה להסתנן לפה אם איזה לשוה"ר, רכילות וכד', ויש עצה או להחזיק את הפה סגור לגמרי או לשמור פתחי הפה ולמעשה כאשר אדם לא שומר על פתחי פיו, ופיו פתוח ככלי אשר אין צמיד פתיל עליו, הרי שהיצר נכנס והוא בוודאי יחטיא ויכשיל בדיבורים.**

ערכין ט"ז. "מה קורבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין"

להדיא שצריכים תשובה, שהגמ' הקשתה, מה שאמרו שנגעים באים על לשוה"ר ועל שפיכות דמים וכו', והרי בגדי כהונה מכפרים על חטאים אלו, ובשיטה מקובצת שם הביא מדברי הרא"ש שכתב "תימה לי טובא מאי פריך, וכי בגדי כהונה מכפרים שלא יענשו אף מי שאינו שב בתשובה?, וא"כ למה גלו ישראל והלא נתכפר להם על עבודה זרה שעבדו ועל גילוי עריות ושפיכות דמים". ומבואר מדברי הרא"ש שנקט בפשיטות שבגדי כהונה אינם מכפרים אלא עם התשובה, וכן כתבו להדיא התוס' בסנהדרין [ל"ז: ד"ה מיום] "דבזמן ביהמ"ק בגדי כהונה היו מכפרים, מיהו הני מילי כשעשו תשובה", והיינו שלא שייך לזכות לכפרת הבגדים ללא תשובה, ועיין גם בבעל הטורים [שמות כ"ח, ל"ב] שכתב "יעשה תשובה ויתכפר לו", וכמו שנתבאר שרק אחר התשובה זכים לכפרת עוונות. [הגר"ג אידלשטיין שליט"א]

"אמר לו הקב"ה ללשון כל אבריו של אדם זקופים ואתה מוטל, כל אבריו של אדם מבחוץ ואתה מבפנים ולא עוד אלא שהקפתי לך שתי חומות, אחת של עצם ואחת של בשר, מה ייתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה", ומבואר מדברי הגמ' שהקב"ה עשה שתי חומות - שני שומרים ללשון, כדי שלא ידבר דיבורים אסורים, חומה אחת של עצם שזה השיניים, וחומה אחת של בשר שזה השפתיים. רואים מזה שהשיניים והשפתיים יש להם תפקיד לשמור על הלשון מדיבורים אסורים. מסופר על הגה"צ ר' איצל מבלזר זצ"ל שבשנותיו האחרונות הפסיק למסור דרשות ושיחות חזק, וכאשר שאלו לסיבת הדבר אמר "כל השנים היו לי שיניים ושפתיים, היו לי שני שומרים ששמרו על לשוני שלא אכשל ח"ו בדיבורים אסורים, אבל עתה נפלו לי השיניים, ונשאר

והגמ' אומרת שבגדי כהונה מכפרין על כמה חטאים, ולכאורה כיצד זה מכפר, וכי שייך לזכות לכפרה בלא תשובה? מסתבר שגם בגדי כהונה אינם מכפרים אלא עם התשובה, והעניין בזה כי ע"י שלובשים הכהנים את הבגדים הקדושים בשעת העבודה, משפיעים קדושה בכלל ישראל, וע"י תוספת הקדושה מתעוררים לתשובה, וממילא זוכים לכפרת העוונות. ובאמת מצינו דברים שמכפרים גם בלא תשובה כגון שעיר המשתלח ביו"כ, וכן יוה"כ עצמו, לדעת רבי, מכפר בלא תשובה, וזכורני שראיתי פעם מאחד מספרי הרמח"ל שכתב על הפסוק [ישעיהו ד', ד'] "רחץ השם את צואת בנות ציון", שזה הולך על הגאולה העתידה, שהקב"ה ירחץ וינקה את כלל ישראל מכללך החטאים, ויזכו לכפרת עוונות בלא תשובה, וא"כ מבואר ששייך לזכות לכפרה גם בלא תשובה. אמנם בעניין בגדי כהונה מצינו